

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU

**ACTA
MVSEI POROLISSENSIS**

XXXVI

ISTORIE – ETNOGRAFIE

ZALĂU
2014

EDITOR ȘEF: Dr. Corina BEJINARIU

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dr. Horea POP – redactor șef
Dr. Ioan BEJINARIU – redactor responsabil
Dr. Dan BĂCUEȚ CRIȘAN – secretar de redacție
Dr. Marin POP – responsabil de număr
Dr. Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN – membru
Dr. Camelia BURGHELE – membru
Dr. Emanoil PRIPON – membru

COLEGIUL EDITORIAL

Dr. Gheorghe LAZAROVICI, Universitatea Eftimie Murgu, Caransebeș, România
Dr. Tiberius BADER, Hemmingen, Baden-Wurttemberg, Germania
Conf. univ. dr. Gelu FLOREA – Departament Istorie Antică și Arheologie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca (România)
Cercet. șt. I dr. Coriolan H. OPREANU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România
Cercet. șt. II dr. Ioan STANCIU – Institutul de Arheologie și Istoria Artei (Academia Română), Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Sorin MITU – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România
Prof. univ. dr. Adrian IVAN – Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca, România
Drd. Dan Octavian PAUL, Muzeul Banatului, Timișoara, România

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor, pentru formulări și calitatea rezumatelor în limbă străină revine în întregime autorilor.

ACTA MVSEI POROLISSENSIS

Anuarul Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău

Orice corespondență referitoare la publicație va fi trimisă pe adresa: MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ȘI ARTĂ ZALĂU, RO-450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260-612223, fax: 004-0260-661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com	Toute correspondance sera envoyée à l'adresse: MUZEUL JUDETEAN DE ISTORIE SI ARTA ZALAU, RO-450042 Zalău. Str. Unirii, nr. 9 Tel.: 004-0260-612223, fax: 004-0260-661706 e-mail: muzeul.zalau@gmail.com
--	--

© EDITURA POROLISSUM A MUZEULUI JUDEȚEAN
ISSN 1016-2801

Tipar: S.C. MEGA PRINT S.R.L. CLUJ-NAPOCA

CUPRINS – SUMMARY – RÉSUMÉ

CORNEL GRAD. *IN HONOREM*..... 9

I. ISTORIE

EPOPEEA AȘEZĂRII UCRAINENILOR ÎN BAZINUL DE JOS AL RÂULUI VIȘEU (SECOLELE XIV–XVIII).....13

ILIE GHERHEȘ

THE EPIC OF THE UKRAINIAN SETTLEMENT IN THE LOWER BASIN OF THE VIȘEU RIVER
(XIV–XVIII CENTURY)

TESTAMENTUL DOAMNEI URSULA PAULIN: REFLECȚII PE MARGINEA UNUI DOCUMENT DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVI-LEA 21

LIDIA GROSS

THE WILL OF MRS. URSULA MEISTER PAULIN: REFLECTIOUS OF THE EDGE OF A DOCUMENT FROM THE EARLY 16TH CENTURY

ASPECTE ALE VIEȚII RELIGIOASE A ROMÂNILOR TRANSILVĂNENI ÎN PERCEPȚIA CĂLĂTORILOR STRĂINI ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA 35

DIN PETRE

ASPECTS OF ROMANIANS' RELIGIOUS LIFE IN THE PERCEPTION OF FOREIGN TRAVELERS IN THE EIGHTEENTH CENTURY

IDENTITĂȚI LOCALE DIN TRANSILVANIA ÎN EPOCA MODERNĂ..... 43

SORIN MITU

LOCAL IDENTITIES FROM IN MODERN EPOCH

APLICAREA PRINCIPILOR LIBERALE PE DOMENIUL WESSELÉNYI DIN JIBOU 53

BENEDEK VASILE

APPLICATION OF THE LIBERAL PRINCIPLES TO THE WESSELÉNYI MANOR IN JIBOU

CONSTRUIREA ROMÂNULUI ȘI A NAȚIUNII ROMÂNE. IDEEA DE NAȚIUNE ÎN TEXTELE JURIDICE ȘI IDEOLOGICE DIN SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN SECOLUL AL XIX-LEA71

ANDREI-SABIN FAUR

CONSTRUCTION OF THE ROMANIAN AND THE ROMANIAN NATION. THE IDEA OF THE NATION IN IDEOLOGICAL AND LEGAL TEXT IN THE ROMANIAN SPACE IN THE 19TH CENTURY

GAZETA DE TRANSILVANIA: PUNCT DE REFERINȚĂ AL PRESEI ROMÂNEȘTI DIN ARDEAL . 93

RĂDUCU RUȘET

TRANSILVANIA GAZETTE. REFERENCE POINT OF ROMANIAN JOURNALISM IN ARDEAL

ÎNTRE LIBERTATE ȘI CONSTRÂNGERE. STATUTUL ASOCIAȚIONISMULUI DIN TRANSILVANIA (1850–1900)..... 103

NICOLAE TEȘCULĂ

ZWISCHEN FREIHEIT ZWANG. VEREINSWESEN STATUS IN SIEBENBÜRGEN (1850–1900)

ATITUDINEA LOCUIITORILOR DIN DOBROGEA FAȚĂ DE AUTORITĂȚILE MAGHIARE ÎN PROCESUL MEMORANDUMULUI	111
LAVINIA GHEORGHE	
INHABITANTS OF DOBRUDJA ATTITUDE TOWARDS THE HUNGARIAN AUTHORITIES IN THE TRIAL OF THE MEMORANDUM	
ÎNVĂȚĂMÂNTUL CONFESIONAL ORTODOX ÎN TRANSILVANIA ȘI ÎN PROTOPOPIATUL UNGURAȘULUI ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA.....	131
COSMIN-CĂTĂLIN LAZAR	
ORTHODOX RELIGIOUS EDUCATION IN TRANSYLVANIA AND UNGURAȘ DEANERY IN THE SECOND HALF OF THE 19 TH CENTURY.	
TIMPURI TULBURI. REFLECTAREA LEGII CĂSĂTORIEI ÎN PAGINILE PRESEI TRANSILVĂNENE	147
ANAMARIA MACAVEI	
TROUBLED TIMES. THE REFLECTION OF MATRIMONIAL LEGISLATION IN THE PAGES OF TRANSYLVANIA PRESS	
FENOMENUL NATALITĂȚII ÎN CUPRINSUL PROTOPOPIATULUI ORTODOX TURDA LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA (1880–1900)	155
CIPRIAN DORU RIGMAN	
CONSIDERATIONS REGARDING THE BIRTH RATE IN THE ORTHODOX ARCHPRIESTHOOD OF TURDA AT THE END OF THE 19 TH CENTURY (1880–1900)	
PAGINI DIN ISTORIA ALIMENTĂRII ORAȘULUI ORADEA CU APĂ. 120 DE ANI DE LA INAUGURAREA UZINEI VECHI DE APĂ.....	171
HOCHHAUSER RONALD	
PAGES ON THE HISTORY OF ORADEA'S WATER SUPPLY. 120 YEARS SINCE THE INAUGURATION OF THE OLD WATER PLANT	
HRANĂ SAU MEDICAMENT: TERAPIILE NATURISTE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX	185
CRUCIȚA LOREDANA BACIU	
FOOD OR MEDICINES: NATURAL THERAPIES IN EARLY TWENTIETH CENTURY.	
EUTANASIA – REPERE ISTORICE ALE UNUI CONCEPT CONTROVERSAT	195
IULIA-MARIA PUIE	
EUTANASIA – MILESTONES OF A CONTROVERSIAL CONCEPT	
BIOGRAFIA LUI TEODOR NEȘ RACORDATĂ LA REALITĂȚILE ISTORICE ȘI CULTURALE DE LA ÎNCEPUT DE SECOL XX.....	205
IOAN FABIAN	
TEODOR NEȘ'S BIOGRAPHY CONNECTED TO THE HISTORICAL AND CULTURAL REALITIES AT THE BEGINNING OF THE 20 TH CENTURY	
REORGANIZAREA PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN ÎN ANII 1919–1922. STUDIU DE CAZ: JUDEȚUL SIBIU	213
VASILE CIOBANU	
REORGANIZATION OF THE ROMANIAN NATIONAL PARTY IN THE YEARS 1919–1922. CASE STUDY: SIBIU COUNTY	
DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA PROTOPOPULUI GRECO-CATOLIC LUDOVIC REZEI.....	241
VIOREL CÂMPEAN	
THE LIFE AND WORK OF THE GREEK-CATHOLIC ARCHPRIEST LOUIS REZEI	

ORGANIZAREA BISERICESCĂ A ROMÂNILOR ORTODOCȘI DIN TERITORIILE ALIPITE ȚĂRII DUPĂ MAREA UNIRE	249
IULIU-MARIUS MORARIU ECCLESIASTICAL ORGANIZATION OF THE ORTODOX ROMANIANS FROM THE TERRITORIES ANNEXED THE COUNTRY AFTER THE GREAT UNION	
ISTORICUL ȘTEFAN METEȘ, DIRECTOR AL ARHIVELOR STATULUI DIN CLUJ (1922-1949). PRELIMINARII	257
OVIDIU-VALENTIN BOC HISTORIAN ȘTEFAN METEȘ, DIRECTOR OF THE STATE ARCHIVES IN CLUJ (1922-1949). PRELIMINARIES	
ACTIVITĂȚI ECONOMICE SĂLĂJENE REFLECTATE ÎN DOCUMENTELE CAMEREI DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE SĂLAJ, ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA	263
ELENA MUSCA SĂLĂJENE ECONOMIC ACTIVITIES REFLECTED IN THE DOCUMENTS OF THE CHAMBER AND INDUSTRY IN THE FIRST HALF OF THE 20 TH CENTURY	
GENERALUL GEORGESCU PION – CTITORUL MONUMENTULUI MIHAI EMINESCU DE PE DEALUL COMJA DE LÂNGĂ SEINI	271
CLAUDIU PORUMBĂCEAN GENERAL GEORGESCU PION - FOUNDER OF MIHAI EMINESCU MONUMENT ON THE COMJA HILL NEAR SEINI	
ÎNFIINȚAREA ȘI ACTIVITATEA GĂRZILOR „IULIU MANIU” ȘI A GĂRZILOR ȚĂRĂNEȘTI DIN ARDEAL ȘI BANAT (1934-1938).....	283
MARIN POP THE ESTABLISHMENT AND ACTIVITY OF „IULIU MANIU” GUARDS AND GUARDS IN TRANSILVANIA AND BANAT PEASANT (1934-1938)	
UN STUDIU DOCUMENTAR INEDIT SEMNAT DE EMIL TIȘCĂ ÎN ANUL 1937 REFERITOR LA VIAȚA ECONOMICO-FINANCIARĂ DIN NORD-VESTUL TRANSILVANIEI INTERBELICE	301
CLAUDIU PORUMBĂCEAN AN ORIGINAL DOCUMENTARY STUDY BY EMIL TISCA IN 1937 ABOUT ECONOMIC- FINANCIAL ACTIVITIES OF THE INTERWAR NORTH-WEST TRANSYLVANIA	
SITUAȚIA POLITICĂ DIN ROMÂNIA ÎN VIZIUNEA ABWEHRSTELLE RUMĂNIEN. IULIE 1941	329
OTTMAR TRAȘCĂ THE POLITICAL SITUATION IN ROMANIA REFLECTED IN REPORT OF THE ABWEHRSTELLE RUMĂNIEN. JULY 1941	
MODIFICĂRILE ADMINISTRATIV-TERITORIALE DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI ÎNTRE ANII 1950-1960	347
ROPA LUCIAN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL CHANGES IN THE NORTH-WESTERN PART OF ROMANIA BETWEEN THE YEARS 1950-1960	
DGPT ȘI STRUCTURILE SALE TERITORIALE. ÎNFIINȚAREA ȘI EVOLUȚIA COLECTIVELOR DE ÎMPUTERNICIȚI/CENZORI DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI	357
MENESI BEÁTA GENERAL DEPARTMENT OF PRINTING AND PUBLICATIONS AND ITS TERRITORIAL STRUCTURES. THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE ASSOCIATIONS OF COMMISSIONERS/CENSORS IN NORTHWESTERN ROMANIA	

TRE PRESS IN TRANSYLVANIA UNDER THE COMMUNIST CONTROL (1968–1969).....	365
CARMEN UNGUR-BREHOI	
PRESA TRANSILVANĂ SUB CONTROL COMUNIST (1968–1969)	
DOSARUL DE ANCHETĂ PENALĂ AL ISTORICULUI ȘTEFAN METEȘ.....	373
GHEORGHE VIOREL DAT	
THE FILE OF INQUIRY THE HISTORIAN ȘTEFAN METEȘ	
IERARHI GRECO-CATOLICI ÎN ATENȚIA SECURITĂȚII STUDIU DE CAZ: CANONICUL CORIOLAN TĂMĂIAN.....	381
ROBERT FÜRTÖS	
HIERARCHS GREEK CATHOLICS IN ATTENTION OF SECURITATE CASE STUDY: CANON CORIOLAN TĂMĂIAN	
CONTRIBUȚII PRIVIND COLECTIVIZAREA FORȚATĂ A AGRICULTURII ÎN COMUNA BENESAT	397
AUGUSTIN GAVRA, HORAȚIU NĂPRĂDEAN	
CONTRIBUTIONS REGARDING THE FORCED COLLECTIVIZATION OF AGRICULTURE IN BENESAT	
MUZEELE DE ISTORIE ȘI PROPAGANDĂ OFICIALĂ ÎN ROMÂNIA ANILOR ‘60–‘80 AI SECOLULUI TRECUT. STUDIU DE CAZ: MUZEELE ȘI „LUPTA PENTRU PACE”	403
GABRIEL MOISA	
MUSEUM OF HISTORY AND PROPAGANDA OFFICIAL IN ROMANIA IN THE LATE 1960 S – 80 S OF THE LAST CENTURY. CASE STUDY: MUSEUM AND „THE STRUGGLE FROM PEACE”	
DESTINUL UNEI BIBLIOTECI: BIBLIOTECA FAMILIEI MONICA LOVINESCU–VIRGIL IERUNCA	411
MESEȘAN (CHIȘ) ANARELA	
THE DESTINY OF A LIBRARY: MONICA LOVINESCU-VIRGIL IERUNCA’ S LIBRARY.	
CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA NAȚIONALIZAREA INDUSTRIEI CLUJENE (1948)	417
ARTURLAKATOS, VARGA-BURKHARDT LEVENTE	
CONSIDERATION ABOUT THE NATIONALIZATION OF INDUSTRY FROM CLUJ (1948)	
PARADIGMA „HOLOCAUSTULUI/SHOAHULUI” ÎN ISTORIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ ACTUALĂ (1990–2010)	427
STELIAN MÂNDRUȚ	
„HOLOCAUST/SHOAHULUI” PARADIGM IN THE CURRENT ROMANIAN HISTORIGRAPHY (1990–2010)	
ROMANIAN COMMUNITY OF TRIANON HUNGARY. ABOUT BEGINNINGS IN VIEW OF ROMANIAN RESEARCHERS IN HUNGARY	437
GABRIEL MOISA	
COMUNITATEA ROMÂNILOR DIN UNGARIA LA TRIANON. DESPRE ÎNCEPUTUL CERCETĂRILOR ROMÂNEȘTI DIN UNGARIA	
INTEGRAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN SPAȚIUL EURO-ATLANTIC.....	443
COSTIN SCURTU	
MOLDOVA’S INTEGRATION INTO THE EURO-ATLANTIC SPACE	

II. ETNOGRAFIE

CULTURA POPULARĂ IDENTITARĂ ÎN DISCURSUL CLERICAL TRANSILVAN. ELIE MIRON CRISTEA ȘI INVOCAREA CONSECVENTĂ A VIRTUȚILOR SORGINTEI ȚĂRĂNEȘTI 455

DOREL MARC

POPULAR CULTURE IDENTITY IN THE DISCOURSE OF THE TRANSYLVANIAN CHURCHMAN. ELIE MIRON CRISTEA AND INVOKING THE ORIGIN PEASANT VIRTUES CONSISTENTLY

FOTOGRAFIA DE MORMÂNT – PROLEGOMENE LA O ANTROPOLOGIE VIZUALĂ A MORȚII..... 463

CORINA BEJINARIU

TOMB PHOTOGRAPHY – AN INTRODUCTION TO A VISUAL ANTHROPOLOGY OF DEATH

CRIZE MAGICE ȘI ANTIDOTURI RITUALE. MAGIE EROTICĂ, TERAPEUTICĂ ȘI ANTITERAPEUTICĂ LA PECEIU – SĂLAJ 483

CAMELIA BURGHELE

MAGICAL CRISES AND RITUAL ANTIDOTES. EROTIC, THERAPEUTIC AND ANTI THERAPEUTIC MAGIC IN PECEIU, SALAJ COUNTY

MODIFICAREA OBICEIURILOR DE ÎNMORMÂNTARE DIN TRANSILVANIA CA URMARE A PROPAGANDEI ANTIALCOOLICE ÎN PRAJMA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL 493

LAURA POP

THE TRANSFORMATION OF THE BURIAL CUSTOMS FROM TRANSYLVANIA AS RESULT OF THE ANTI-ALCOHOL PROPAGANDA IN THE EVE OF THE FIRST WORLD WAR

CEREMONIALUL FUNEBRU ÎN VRANCEA (CONTRIBUȚII)..... 511

PAMFIL BILȚIU, MARIA BILȚIU

FUNERARY CEREMONIAL IN VRANCEA (CONTRIBUTIONS)

MOARTEA ȘI RITUALURILE FUNERARE ÎN COMUNITĂȚILE DE LA MOTIȘ ȘI SURDUC (UNITATE ȘI DIFERENȚE SPECIFICE) 525

OLIMPIA MUREȘAN

DEATH AND THE FUNERAL RITES IN THE COMMUNITIES OF MOTIȘ AND SURDUC (UNITY AND SPECIFIC DIFFERENCES)

MIGRAȚIA ROMÂNESCĂ ÎN CONTEXTUL MULTICULTURALISMULUI EUROPEAN..... 537

CÎMPEAN SIMONA

ROMANIAN MIGRATION IN THE CONTEXT OF EUROPEAN MULTICULTURALISM

III. CARTE VECHE

DIN NOU DESPRE CALENDARELE ROMÂNEȘTI DIN COLECȚIILE MUZEULUI NAȚIONAL AL UNIRII ALBA IULIA (SECOLELE XVIII-XX) 547

GABRIELA MIRCEA, SMARANDA CUTEAN

AGAIN ON ROMANIAN CALENDARS FROM COLLECTIONS OF NATIONAL MUSEUM OF UNIFICATION ALBA IULIA (XVIIITH – XXTH CENTURIES)

DIACUL IOAN RADA DIN DOMNIN SAU DESPRE *EX-LIBRISUL* DE STRANĂ (I)..... 585

IOAN MARIA OROS

LE DIACRE IOAN RADA DE DOMNIN OU SUR *L'EX-LIBRIS* DU BANC DE L'ÉGLISE

IV. ARTĂ

- O FAMILIE DIN NEGURA VREMII 601
VICTOR-HORAȚIU CIOBANU
A FAMILY UNDER THE DARKNESS OF TIME
- OMUL, MUZA ȘI ARTISTUL 605
MARCELA BĂBĂNAȘ
THE MAN, THE MUSE AND THE ARTIST

V. ȘTIINȚELE NATURII. GEOGRAFIE

- ASPECTE DE GEOGRAFIE ISTORICĂ ÎN ȚARA MARAMUREȘULUI621
ANA-MARIA CORPADE, CIPRIAN CORPADE
ASPECTS OF HISTORICAL GEOGRAPHY IN MARAMUREȘ COUNTRY
- DISPARITĂȚI ECONOMICO-GEOGRAFICE DE TIP INDUSTRIAL, LA NIVELUL ANULUI
2008, ÎN REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD-VEST A ROMÂNIEI (I)631
BENEDEK ROZALIA
ECONOMIC AND GEOGRAPHIC DISPARITIES OF THE INDUSTRIAL TYPE IN 2008 IN THE
NORTH-WEST DEVELOPMENT REGION OF ROMANIA (I)
- PARTICULARITĂȚI ȘI ASPECTE SPECIFICE ALE INDUSTRIEI DIN AREALUL REGIUNII DE
DEZVOLTARE NORD-VEST A ROMÂNIEI (II)651
BENEDEK ROZALIA
PARTICULARITIES AND SPECIFIC ASPECTS OF THE INDUSTRY FROM THE AREA OF THE
NORTH-WEST DEVELOPMENT REGION OF ROMANIA (II)

VI. RECENZII

- VARIA. RECENZII..... 667
- IN MEMORIAM IOAN GODEA: MOARTEA CA LECȚIE ETNOLOGICĂ..... 673
CAMELIA BURGHELE

INTEGRAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN SPAȚIUL EURO-ATLANTIC

COSTIN SCURTU*

MOLDOVA'S INTEGRATION INTO THE EURO-ATLANTIC SPACE

ABSTRACT: *The European Union includes within its borders almost all the European countries, including the largest, most populated, most prosperous and most scientifically and technologically advanced countries. Two of the great European forces do not currently hold the membership status – The Russian Federation and Ukraine. After the Moldovan elections in 2009, the power was taken over by political factions whose main objectives are the imposition of democratic values and the adherence to European structures or, at least, a close collaboration with them. Romania, who has been a member of the European Union since 2007, is Moldova's main support on the European path. Moldova's cooperation with the European Union holds many benefits in various areas, such as: economic growth and a rise in the living standard, the implementation of institutions and the democratic spirit, justice reform, the inclusion in the European security system, free circulation of citizens.*

KEYWORDS: *Euro-Atlantic space, Moldova, the European Union, democracy, European integration.*

REZUMAT: *Uniunea Europeană cuprinde în granițele sale aproape toate statele din Europa, printre care se găsesc țările cele mai întinse, mai populate, mai prospere și mai avansate științific și tehnologic țări. Două țări din marile forțe ale Europei nu dețin, actualmente, statutul de membri ai Uniunii – Federația Rusă și Ucraina. După alegerile din 2009 din Republica Moldova au ajuns la putere formațiuni politice care au ca principalele obiective impunerea valorilor democratice, precum și aderarea la stucturile europene sau, cel puțin, colaborarea strânsă cu acestea. Principala sprijin pe drumul european al Republicii Moldova este România, membru al Uniunii din 2007. Beneficiile colaborării Moldovei cu Uniunea Europeană în diverse domenii sunt: creșterea economică și a nivelului de trai, implementarea instituțiilor și spiritul democratic, reforma justiției, includerea în sistemul de securitate comună, libertatea de circulației a cetățenilor.*

CUVINTE-CHEIE: *spațiul euro-atlantic, Republica Moldova, Uniunea Europeană, democrație, integrarea europeană.*

Uniunea Europeană cuprinde în granițele sale aproape toate statele din Europa, printre care se găsesc țările cele mai întinse, mai populate, mai prospere și mai avansate științific și tehnologic țări. Două țări din marile forțe ale Europei nu dețin, actualmente, statutul de membri ai Uniunii – Federația Rusă și Ucraina.

Uniunea Europeană are la est cu un vecin numărând 50 de milioane de oameni și o armată bine pusă la punct. Echilibrul puterii ruso-americe a căpătat o nouă variabilă, după ce, anterior, Washingtonul anunțase intenția semnării unei Carte Strategice de Securitate cu Kievul și Tbilisi¹. Totuși pentru UE acordul aduce liniște. Chiar dacă este evidentă întărirea politico-militară a Rusiei în Marea Neagră, Europa

* Muzeul Militar Constanța; email: scurtucostin@yahoo.com

¹ Revansa lui Ianukovici și a Kremlinului în Ucraina. Rusia Kieveană redivivus!

<http://inconstantin.ro/2010/02/revansa-lui-ianukovici-si-a-kremlinului-in-ucraina-rusia-kieveana-redivivus.html>, accesat la 14.03.2010.

preferă trecerea în subsidiar a *Problemei* securității la Marea Neagră și preferă certitudini pentru un flux continuu de gaze în iernile ce vor urma.

Extinderile succesive spre est ale Uniunii Europene, cele din 2004 și 2007, a adus Republica Moldova în imediata vecinătate a mării alianțe europene. După alegerile din 2009 din Moldova au ajuns la putere formațiuni politice care au ca principalele obiective impunerea valorilor democratice, precum și aderarea la structurile europene sau, cel puțin, colaborarea strânsă cu acestea. Principalul sprijin pe drumul european al republicii Moldova este România, membru al Uniunii din 2007. Beneficiile colaborării Moldovei cu Uniunea Europeană în diverse domenii sunt: creșterea economică și a nivelului de trai, implementarea instituțiilor și spiritul democratic, reforma justiției, includerea în sistemul de securitate comună, libertatea de circulației a cetățenilor. La 28 noiembrie 1994, la 10 luni de la mesajul președintelui Mircea Snegur către Comisia Europeană, era negociat și semnat Acordul de Parteneriat și Cooperare între Uniunea Europeană și Republica Moldova. A intrat în vigoare la 1 mai 1996. Acordul menționat avea ca efect creșterea schimburilor comerciale între cele două entități partenere. La 13 decembrie 1996, președintele moldovean, Petru Lucinschi, formula pentru prima dată dorința Moldovei de a deveni către anul 2000 membru asociat al uniunii Europene, a urmat o corespondență la nivel diplomatic cu înalți reprezentanți europeni, dar fără a avea un efect imediat. La sfârșitul anului 1997, cu același scop a avut loc vizita la Bruxelles a primului-ministru moldovean, Ion Ciubuc. Odată cu intrarea în vigoare a „Acordului de Parteneriat și Cooperare” dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, la 1 iulie 1998, relațiile dintre cele două entități au intrat în cadrul legislativ oficial. Noul acord punea și bazele juridice aplicării programului TACIS (Technical Aid to the Commonwealth of Independent States) de asistență în Moldova². În martie 1999, a avut loc vizita primului ministru moldovean, Ion Sturza la Bruxelles. Cu această ocazie oficialii europeni au fost informați de faptul că unul dintre pilonii Programului de activitate a Guvernului îl constituie obiectivul de integrare graduală în Uniunea Europeană. În anul 2000 un regulament al Comisiei Europene garanta Republicii Moldova un regim special în cadrul Sistemului General de Preferințe. Republica Moldova urma să beneficieze de reduceri tarifare suplimentare variind de la 10% până la 30%³. La 18 septembrie 2000, a avut loc la Bruxelles o nouă întrunire a Comitetului de Cooperare Parlamentară Republica Moldova – Uniunea Europeană. S-a ajuns la concluzia că nu există altă cale pentru aderarea la structurile europene, decât cea a modernizării sistemului legislativ și a consolidării statului de drept. Se impuneau ample reforme la nivelul legislativului și a sistemului judiciar. O altă întreprindere a avut loc în luna decembrie a aceluiași an la Chișinău, care avea în vedere includerea Moldovei în calitate de participant cu drepturi depline în cadrul Pactului de Stabilitate, retragerea trupelor ruse, problema transnistreană etc. În 2001, Republica Moldova a devenit membră a Organizației Mondiale a Comerțului și Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, astfel a fost invitată să participe la activitățile Conferinței Europene, for consultativ la nivel de miniștri ai afacerilor externe ai țărilor candidate la aderarea în Uniunea Europeană. La 27 decembrie 2001, a fost adoptat „Documentul de strategie a țării pentru Moldova” (Country Strategy Paper) pentru perioada 2002–2006. Acest document stabilea obiectivele de cooperare ale Uniunii Europene cu Republica Moldova, axându-se pe implementarea programului de susținere a reformelor. În acest sens trebuie menționată și vizita lui Bodo Hombach la Chișinău cu ocazia Conferinței internaționale cu tema „Participarea în Pactul de Stabilitate – accelerator al reformelor social-economice în regiune”⁴. În cursul anului 2002 au continuat noi întâlniri ale instituțiilor și comisiilor înființate cu scopul gestionării acțiunilor de apropiere și de integrare în structurile Uniunii Europene. În ce privește efortul de securizare a frontierelor Uniunii Europene, în luna septembrie 2002 o delegație condusă de Iom Morei, ministrul al Justiției în Republica

² Programului TACIS era adresat statelor fost membre ale Uniunii Sovietice și cuprindeau o gamă largă de măsuri și acțiuni în domeniul reformelor administrative, a consolidării societății civile și ONG-urilor, a reformelor sociale și cooperării la nivelul structurilor de învățământ superior. Acordul a fost instituit pe o perioadă de 10 ani.

³ Iulian Sinzianu 2010, pp. 39 și următoarele.

⁴ Igor Klipii 2001, pp. 9–75

Moldova a participat la „Conferința internațională privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în Europa lărgită”. În anul următor, în luna martie, s-au desfășurat consultări trilaterale la nivel de experți Moldova-Ucraina-Uniunea Europeană cu privire la controlul comun la frontiera moldo-ucraineană și aplicarea noilor ștampile vamale ale Republicii Moldova. Au fost create organisme cu rolul de armoniza relația dintre Moldova și Uniunea Europeană. La 13 noiembrie 2002, era emis *Decretul cu privire la crearea Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană (CNIE)*⁵. La 28 februarie 2003, în cadrul Parlamentului republicii Moldova a fost constituită Comisia Națională pentru Integrare Europeană (CNIE) condusă de vicepreședintele Parlamentului, M. Camerzan. La 8 august 2003, guvernul adopta Hotărârea cu privire la crearea Departamentului Integrării Europene pe lângă Ministerul Afacerilor Externe și subdiviziunilor de integrare europeană în cadrul ministerelor și departamentelor de resort. La 16 septembrie, a fost adoptată *Concepția de Integrarea a Republicii Moldova în Uniunea Europeană*⁶. Anul 2004 a însemnat două evenimente importante pentru spațiul est-european și mai ales pentru politica externă a Republicii Moldova: la 2 aprilie 2004, șapte noi state devin membre Nato și astfel granița de vest a Republicii Moldova a devenit frontieră cu alianța Nord Atlantică. La 1 mai 2004, s-a produs aderarea a zece noi membri la Uniunea Europeană ceea ce aducea Republica Moldova mai aproape de spațiul Uniunii Europene. Uniunea Europeană a elaborat noi politici față de vecinii ei. În anul 2002 diplomația britanică și cea suedeză a propus Ucrainei, Bielorusiei și Moldovei statutul de vecini speciali ai Uniunii Europene. La 11 martie 2003, era publicată Comunicarea Comisiei Europene cu titlul „Europa lărgită – vecinătatea: un nou cadru propus pentru relațiile cu vecinii Uniunii Europene de la est și sud”. La 1 iulie 2003, Consiliul European adopta un nou document numit „Deschizând calea pentru noul instrument destinat Politicii de bună vecinătate” în care identifica obiectivele cheie pentru viitoarea cooperare transfrontalieră și anume: promovarea dezvoltării economice și sociale în zonele de frontieră; cooperarea în vederea înlăturării riscurilor comune, în domenii precum mediul înconjurător, sănătatea publică și lupta împotriva crimei organizate; asigurarea unor frontiere eficiente și securizate; promovarea acțiunilor locale „de la om la om”. Noul instrument urma să fie aplicat după expirarea termenului programului TACIS.

Conform Comisiei Europene, Republica Moldova nu dispune de suficientă putere competitivă sau de capacitate administrativă (spre exemplu, controlul eficient al originii produselor) pentru a-și asuma obligațiuni pe principii de reciprocitate în cadrul unui acord de liber schimb. Un studiu comun realizat în 1999 a recomandat amânarea procesului de stabilire a unei zone de liber schimb până când condițiile regulatorii, administrative și economice vor permite Republicii Moldova să beneficieze în totalitate de avantajele ei. Totuși, UE este gata să examineze alte inițiative pentru a asigura un acces mai bun la piață, în conformitate cu obligațiunile OMC⁷.

În vederea cooperării între Republica Moldova și Uniune în cadrul Politicii Europene de Vecinătate a Uniunii Europene (PEV) s-au luat măsuri pentru integrarea europeană a Moldovei prin crearea Comisiei naționale pentru integrare europeană (noiembrie 2002), care la 16 septembrie 2003 a aprobat și a prezentat Comisiei Europene *Concepția integrării Republicii Moldovei în Uniunea Europeană*. Pe parcursul anului 2003 a fost creată Comisia parlamentară pentru integrare europeană, Departamentul pentru integrare europeană în cadrul MAE și subdiviziuni pentru integrare europeană în toate ministerele și departamentele din țară. În 2004 prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova s-a decis deschiderea unei misiuni diplomatice a Republicii Moldova pe lângă Uniunea Europeană⁸. La 30 aprilie 2004, la Bruxelles, era semnat

⁵ Cadrul instituțional al aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană
<http://www.ipp.md/libview.php?l=ro&id=493&idc=167>, accesat la 27.03.2003

⁶ Elena Prohnițchi, Valeriu Prohnițchi 2003

⁷ <http://ec.europa.eu/comm/world/enp>, accesat la 11.02.2013.

⁸ La 9 decembrie 2004, Comisia europeană aproba Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea europeană, iar în ultimele zile ale anului Parlamentul Republicii Moldova ratifica Protocolul adițional la Acordul de Parteneriat și Cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, luând în considerație aderarea a zece noi țări la Uniunea Europeană.

„Protocolul adițional la Acordul de Parteneriat și Cooperare dintre Comunitatea Europeană cu statele membre și Republica Moldova”. La 29 septembrie 2004, a fost semnat cu Comisia Europeană „Acordul privind implementarea sistemului de control dublu al exportului unor produse siderurgice din Moldova”⁹. În aprilie 2005, programul de acțiuni al guvernului Republicii Moldova alcătuit pentru perioada 2005–2009 și intitulat „Modernizarea țării – bunăstarea poporului” proclama integrarea europeană și realizarea Planului de acțiuni Uniunea europeană – Republica Moldova drept priorități fundamentate ale activității executivului de la Chișinău¹⁰. Prin decret prezidențial, Ministerul Afacerilor Externe era transformat în Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, iar funcția ministrului de Externe era promovată la rangul de viceprim-ministru.

Scopul era apropierea de criteriile de aderare, încât demararea procesului la sfârșitul perioadei de aplicare a planului, în 2008. Structura capitolelor generale cuprinse în Planul de acțiuni este similară cu cea a structurii criteriului politic de la Copenhaga. La 1 decembrie 2005, începea activitatea Misiunii de monitorizare a frontierei moldo-ucrainene și aveau loc încercări de rezolvare a conflictului transnistrean. Implicarea oficialilor europeni în găsirea de soluții pentru rezolvarea conflictului transnistrean constituia un câștig important al prevederilor PEV. Politica Europeană de Vecinătate a însemnat pentru statele vizate și o importantă asistență financiară. Fonduri alocate PEV sunt gestionate prin Instrumentul European de Parteneriat și Cooperare care dețin, pentru perioada 2007–2013, un buget de aproximativ 12 miliarde euro. Republica Moldova a beneficiat între 1991–2007, de fonduri europene în valoare de circa 300 milioane euro. Asistența a fost furnizată prin intermediul aplicării programelor TACIS și FSP (Food Security Programmes). Domeniile de interes, finanțate, au fost reforma instituțională, legislativă și administrativă, dezvoltarea economică și atenuarea consecințelor sărăciei. Un domeniu prioritar – securizarea frontierei pe sectorul transnistrean a făcut obiectul programului EUBAM, cu un buget de 20 milioane euro pentru 2007. Asistența financiară menționată a fost completată cu dotarea de către Uniunea Europeană a punctelor vamale și a celorlalte organisme implicate în gestionarea frontierelor cu echipamente, prin intermediul proiectului BOMMOLUK.

Printre alte instrumente financiare adresate Republicii Moldova mai menționăm: Inițiativa Europeană pentru Democrație și Drepturile Omului, cu un buget de peste un miliard euro și un acord cadru între BEI și Republica Moldova în 2005. În cazul Republicii Moldova, împrumuturile de la BEI sunt cumulate cu fondurile disponibile pentru granturi în cadrul Instrumentului European de Parteneriat și Cooperare (ENPI).

Pe aceeași linie a colaborării internaționale se încadrează și noua practică a cooperării transfrontaliere. Aceasta a fost inițiată de Uniunea Europeană și constă în formarea unor euroregiuni care reunesc autorități locale și regionale din țări vecine cu scopul realizării unor obiective economice și de securitate¹¹.

Condițiile pentru dezvoltarea optimă a acestui program sunt prezente la granița de pe Prut: echilibru economic minimal, unitatea de limbă, cultură și moștenire istorică. Colaborarea transfrontalieră este finanțată prin intermediul fondurilor structurale, în cadrul programului INTERREG. Pentru valorificarea activității euroregiunilor, în 2006 în Republica Moldova a fost înființat Ministerul Administrației Publice Locale.

În februarie 2009 avea loc revizuirea Instrumentului european de vecinătate și parteneriat. Raportul Parlamentului European sublinia necesitatea mării pachetului financiar I EVP pentru a permite PEV să

⁹ Politica Europeană de Vecinătate a Uniunii Europene (PEV) a inclus Strategia PEV și rapoartele de țară, care au fost publicate la 12 mai 2004, precum și planurile de acțiuni, ce au fost prezentate la 9 decembrie 2004.

¹⁰ Planul de Acțiuni prevedea o serie de perspective noi pentru dezvoltarea relațiilor de parteneriat dintre Uniune și Republica Moldova: 1. Perspectiva de a trece de la cooperare la integrare prin participarea Republicii Moldova la piața internă a Uniunii și la politicile și programele sale; 2. Intensificarea cooperării politice prin elaborarea unor mecanisme de dialog politic; 3. Angajamente ferm al Uniunii Europene de a sprijini soluționarea conflictului transnistrean; 4. Convergența legislativă și reducerea barierelor comerciale; 5. Asistență financiară sporită; 6. Participarea Republicii Moldova la acțiunile și programele cu caracter cultural și educațional ale Uniunii Europene; 7. Acordarea unor facilități în privința vizelor.

¹¹ Euroregiunile în care se încadrează regiuni din teritoriul Republicii Moldova sunt următoarele: Dunărea de Jos, Prutul de Sus, Siret – Prut – Nistru.

își atingă obiectivele din ce în ce mai ambițioase și să sprijine noile sale inițiative regionale. Se insistă pe o mobilitate sporită, crearea de parteneriate și contacte interpersonale, în domeniile educației, cercetării și dezvoltării, vieții economice și dialogului politic. Toate țările PEV, mai ales Ucraina și Moldova, erau incluse în politica energetică a Uniunii Europene și erau avansate măsuri de cooperare în domeniul energiei.

La 21 decembrie 2009, la Bruxelles s-a desfășurat cea de a XI-a reuniune a Consiliului de Cooperare Republica Moldova – Uniunea Europeană. Delegația Republicii Moldova a fost condusă de Vlad Filat, prim-ministru al Republicii Moldova. S-au abordat mai multe probleme, printre care cooperarea dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova în domeniul democrației și drepturilor omului, colaborarea economică și sectorială, aspecte legate de justiție, libertate și securitate. Cu această ocazie au fost apreciate acțiunile guvernului de la Chișinău în reformarea instituțiilor, economiei și societății moldovenești.

La reuniune, a fost adoptată o declarație comună în care sunt susținute eforturile Republicii Moldova și menționate acțiuni în perspective apropierea celor două părți. Printre acestea se numără lansarea negocierilor privind Acordul de Asociere și, în acest context, determinarea părților de a face pași concreți în vederea creării zonei de liber schimb cuprinzător și aprofundat. Părțile au declarat intenția de a lansa în anul 2010 dialogul cu privire la liberalizarea regimului de vize. În declarația comună, reprezentanții Uniunii au recunoscut aspirațiile europene ale Republicii Moldova.

Aderarea la U.E. ar însemna găsirea de soluții pentru conflictul transnistrean (respectiv prezența trupelor ruse și existența regimului separatist în spațiul de la est de Nistru), consolidarea stabilității și eficienței instituțiilor garante ale democrației și statului de drept, libertatea presei și a cuvântului, consolidarea capacității administrative și a sistemului judiciar, cooperarea cu instituțiile financiare internaționale în vederea reducerii sărăciei, consolidarea sectorului privat pentru asigurarea creșterii economice, îmbunătățirea climatului investițional, lupta împotriva corupției, gestionarea eficientă a problemelor de frontieră, mai ales în sectorul transnistrean, asigurarea unui control efectiv al calității bunurilor produse în Republica Moldova, combaterea crimei organizate și a traficului de ființe umane, controlul fluxurilor migraționiste, posibilitatea de a exporta fără plata taxelor vamale în statele membre ale UE¹².

După evenimentele din 7 aprilie 2009 și instalarea A.I.E la conducerea Republicii Moldova, o absolventă a Facultății de Jurnalism din Chișinău scria despre așteptările ei ale generației din care face parte: „[...] Republica Moldova este un spațiu al disputelor de interese politice din care suferă nemijlocit populația, în special tinerii. Acest lucru a fost demonstrat în 7 aprilie, când marșul de protest pașnic al tinerilor a fost transformat într-un haos total. Tinerii au căutat sprijin și protecție la instituțiile U.E., au așteptat dreptate și adevăr”¹³.

Politica externă a Republicii Moldova trebuie să stabilească, drept axă prioritară, strângerea relațiilor sale cu România¹⁴. Importanța atingerii acestui deziderat este impusă de mai multe considerente: trecutul istoric comun, legăturile culturale și unitatea etnică și lingvistică, dar și aspecte mai actuale, politice și economice: legăturile comerciale care leagă cele două maluri ale Prutului, în special micul comerț de frontieră, colaborarea în domeniul politicii energetice și al securității regionale în Europa de Sud-Est.

După aderarea României la Uniunea Europeană, în 2007, relațiile dintre aceasta și Republica Moldova au căpătat noi conotații, în condițiile în care majoritatea covârșitoare a locuitorilor de la est de Prut și-au exprimat opțiunea lor europeană. României i-a fost și îi este atribuit rolul de „locomotivă” în procesul de integrare în structurile europene a Republicii Moldova, de asemenea intermediază proiectele derulate prin

¹² Ștefan Plugaru 2010.

¹³ Oxana Vărzaru 2009. <http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/COMENTARII/Moldova%20-%20Romania%20si%20UE%20de%20Plugaru.htm>, accesat la 28.11.2012.

¹⁴ La 6 mai 1990, autoritățile din România și Moldova, pe atunci parte a Uniunii Sovietice, au permis locuitorilor de pe cele două maluri ale Prutului să se viziteze reciproc fără pașaport sau viză într-un interval de șase ore, după prânz. Potrivit *Unimedia*, au profitat de acea ocazie pentru a vizita țara vecină peste un milion de oameni. „Podul de flori” este invocat adesea ca un simbol de cei care doresc unirea celor două țări sau doar apropierea lor și mai mare. <http://www.europalibera.org/archive/news/20130506/445/445.html?id=24977840>, accesat la 06.05.2013.

politica de vecinătate a Uniunii Europene, iar colaborarea dintre instituțiile și cetățenii de la est și de la vest de Prut se consolidează prin cooperare în cadrul acțiunilor desfășurate pe teritoriul celor trei euroregiuni delimitate pe teritoriile României, a Republicii Moldova și a Ucrainei¹⁵.

Programul de vecinătate România – Republica Moldova a debutat în 2004, coordonat de Direcția de Cooperare Transfrontalieră din cadrul Ministerului Integrării Europene din România. Obiectivul prioritar stabilit era dezvoltarea economico-socială durabilă în zona de graniță dintre România și Moldova, prin dezvoltarea principiului cooperării transfrontaliere, cu două obiective strategice – intensificarea cooperării economice și sociale transfrontaliere și îmbunătățirea coerenței în infrastructura transfrontalieră în măsura în care acest lucru contribuie la îmbunătățirea calității vieții populației¹⁶.

Aria programului se constituie din regiuni din cele trei state vecine, respectiv județele Botoșani, Galați, Iași, Suceava, Tulcea și Vaslui din România, regiunile Odessa și Cernăuți din Ucraina și întregul teritoriu al Republicii Moldova. În ultimul deceniu relațiile dintre Republica Moldova și România au fost din ce în ce mai strânse, în ciuda regimului politic restrictiv instaurat la Chișinău. Republica Moldova a fost primul stat vizitat de către Președintele României Traian Băsescu în 2004. Au fost reluate discuțiile în domenii cheie, cum ar fi politica energetică, securitatea frontierelor și problema transnistreană. În plus, autoritățile române centrale sprijină demersurile autorităților de la Chișinău de apropiere de structurile europene și euroatlantice. Din 2007, odată cu obținerea statutului de membru cu drepturi depline a Uniunii Europene, România dispune de alte căi de sprijinire a Republicii Moldova în eforturile de obținere a unui statut privilegiat în relațiile cu Uniunea Europeană.

Autoritățile de la București și de la Chișinău au constatat că o colaborare mai strânsă este benefică pentru rezolvarea unor probleme importante pentru stabilitatea celor două state: asigurarea unei zone de securitate și stabilitate, consolidarea unității și suveranității Republicii Moldova și democratizarea sa, susținerea de acțiuni îndreptate împotriva migrației ilegale, a crimei organizate, manifestate prin traficul de persoane sau droguri, schimbări în regimul frontierei și a zonelor de liber schimb.

Concret, statul român, în calitate de membru al Uniunii Europene și participant la programele de vecinătate și de parteneriat, asigură sume de peste 60 milioane euro la programele de cooperare transfrontalieră cu Republica Moldova și Ucraina pentru anii 2007–2013, asistență pentru dezvoltare, asigurarea securității frontierelor prin intermediul instrumentelor financiare ale Uniunii Europene și prin formarea personalului de specialitate și furnizarea de echipamente, consolidarea cadrului instituțional din Republica Moldova prin diverse proiecte (cum ar fi proiectul „Acordarea suportului informațional autorităților publice centrale de specialitate privind armonizarea legislației conform acquis-ului comunitar”, finanțat de către Ambasada Marii Britanii la Chișinău, la care România participă cu experți).

Pentru susținerea acțiunilor Republicii Moldova în sensul aderării la structurile și programele Uniunii Europene s-au pronunțat și reprezentanții României în Parlamentul european. În februarie 2009 Daniel Petru Funeriu cerea ca cetățenii Republicii Moldova, care au ca limbă oficială una dintre limbile Uniunii Europene, să călătorească pe teritoriul Uniunii fără viză, iar Corina Crețu atrăgea atenția asupra evoluțiilor politice din Republica Moldova, de unde veneau la acea dată semne îngrijorătoare de nerespectare a libertății de exprimare și corectitudinea alegerilor ce urmau.

În cursul anului 2010 Chișinăul a fost vizitat și de comisarul european pentru agricultură, Dacian Ciolos, reprezentant al României în Comisia Europeană. În fața studenților Universității Tehnice a

¹⁵ Iulian Sinzianu, Viorel Mătășaru, *Republica Moldova și România. Pași spre integrarea europeană*, p. 71.

¹⁶ Cooperarea transfrontalieră beneficiază de experiența programelor anterioare TACIS și PHARE și vizează regiunile terestre și maritime de la granițele Uniunii. Pentru perioada 2007–2013 au fost stabilite nouă programe pentru granițele terestre și șase pentru bazinele marine. România a fost inclusă la debutul programului, în 2007, în două dintre primele (Ungaria – Slovacia – România – Ucraina și România – Moldova – Ucraina), precum și în programul maritim „cooperarea de la Marea Neagră”, alături de alte 9 state, printre care și Republica Moldova. Programele respective utilizează fondurile alocate în domenii diverse, cum ar fi dezvoltarea economică, rezolvarea unor probleme de interes major (mediu, sănătate, crimă organizată, siguranța granițelor), precum și promovarea acțiunilor locale de tip „people to people”.

Moldovei, comisarul european afirma că „vom sprijini capacitatea administrativă de a asigura un control al produselor agricole care să respecte normele de pe piața comunitară. Acest lucru va aduce acorduri comerciale cu UE și va deschide perspectiva accesului fără taxe vamale pe piața europeană”. Comisarul constata, în același timp, că Republica Moldova este din ce în ce mai mult orientată spre piața din Vest și, pentru a o încuraja, Comisia Europeană este dispusă să îi ofere sistemul de preferințe comerciale autonome.

Asistența financiară română nu trebuia neglijată. România participă cu cea mai mare parte a fondurilor pentru cofinanțare a proiectelor inițiate în cadrul politicii de vecinătate a Uniunii Europene. În plus, în anul 2010, România alocă un sprijin financiar nerambursabil către Republica Moldova de 100 de milioane de euro acordați în tranșe, câte 25 de milioane de euro pe an.

Eforturi au fost făcute de executivul de la București și în privința acordării cetățeniei române către locuitorii din Republica Moldova. La începutul anului 2010 se avea în vedere deschiderea unei agenții speciale de acordare a cetățeniei române, cu sediul la București și cu unități teritoriale la Iași, Galați, Suceava, Cluj și Timișoara. De altfel, încă de la 14 aprilie 2009, președintele Traian Băsescu declara în fața Parlamentului de la București că a cerut guvernului simplificarea procedurii de acordare a cetățeniei pentru populația din Republica Moldova. Afirmația conform căreia autoritățile de la București sunt gata să acorde cetățenie română pentru circa un milion de moldoveni este, probabil, o exagerare, care de altfel a trezit și reacția negativă a forurilor decizionale ale Uniunii Europene.

Euroregiuni. Proiectele desfășurate în cadrul Instrumentului European de Vecinătate și Cooperare, condiționate de participarea unor parteneri din cel puțin două state, unul membru al Uniunii și altul vecin nemijlocit al acestuia, se desfășoară în cadrul euroregiunilor. Raioanele Republicii Moldova sunt cuprinse în trei astfel de structuri: Euroregiunea „Dunărea de Jos; Euroregiunea „Prutul de Sus; Euroregiunea „Siret – Prut – Nistru.

Viceministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Natalia Gherman, a efectuat marți, 24 mai 2011, o vizită de lucru la București la invitația Secretarului de Stat pentru Afaceri Europene al Ministerului Afacerilor Externe al României, Bogdan Aurescu, unde a participat la consultările moldo-române privind integrarea europeană. S-a discutat despre stadiul relațiilor UE – RM, în special progresele înregistrate în negocierea Acordului de Asociere, desfășurarea dialogului moldo-comunitar privind liberalizarea regimului de vize cu UE, precum și pregătirea pentru inițierea negocierilor în crearea Zonei de Comerț Liber, Cuprinzător și Aprofundat¹⁷.

România s-a comportat ca un adevărat „avocat” al Republicii Moldova în relațiile sale cu Uniunea Europeană, încurajând eforturile de integrare în comunitatea internațională și europeană a statului dintre Prut și Nistru. Grație eforturilor diplomației române, alte state membre ale Uniunii și-au exprimat sprijinul pentru un statut privilegiat acordat Republicii Moldova în cadrul politicii de vecinătate a Uniunii și în cadrul procesului de extindere a acesteia.

Se insistă, în prezent, pe necesitatea includerii Republicii Moldova în procesul de apropiere și de aderare a statelor din Balcanii de Vest, nu în cel mai complicat și îndepărtat ce se referă la relațiile Uniunii Europene cu Ucraina. Diplomații români au pledat și pentru un ajutor financiar mai consistent pentru Republica Moldova, inclusiv din partea statelor membre ca entități individuale, pentru încheierea Acordului de Liber Schimb aprofundat și cuprinzător și a sprijinit dialogul pentru liberalizarea regimului de taxe. Trebuie apreciat și Acordul privind micul trafic la frontieră dintre România și Republica Moldova, intrat în vigoare la începutul anului 2010, ca instrument al Bunei Vecinătăți.

Victoria electorală a lui Viktor Ianukovici la Kiev, în 2010, a reconfigurat mapa geopolitică a Europei, readucând Ucraina în sfera de influență a Rusiei la nivel politic, economic și militar, îndepărtând-o de NATO și de o Uniune Europeană circumspectă la aspirațiile de aderare ale Kievului¹⁸. Neînțelegerile

¹⁷ În acest context, Natalia Gherman a mulțumit pentru sprijinul constant oferit de România parcursului european al Republicii Moldova, precizând că țara noastră mizează în continuare pe susținerea Bucureștiului în ce privește transferul de experiență în mai multe domenii sectoriale și în procesul armonizării legislației în contextul apropierei de UE.

¹⁸ „Este foarte important să nu fim umiliți. Nu vom permite acest lucru”, a declarat șeful statului, Viktor Ianukovici, în cursul

dintre naționaliști și pro-estici vor continua iar rezultatul poate fi disoluția Ucrainei¹⁹. Pe de altă parte, Ucraina având în spate acordul cu Rusia și siguranța internațională oferită de acesta, Ucrainei îi va fi mult mai ușor să „ridice” din nou vocea. Cel puțin în relația cu vecinii săi România și Moldova.

După două decenii de apropiere, Republica Moldova colaborează cu structurile comunitare europene în domenii dintre cele mai variate. Deși perspectivele aderării la Uniunea Europeană sunt îndepărtate, o viitoare extindere fiind evitată de forumurile europene în anii următori, aportul financiar, tehnologic, cultural și uman al Uniunii este unul dintre cele mai importante în democratizarea Republicii Moldova²⁰.

Adoptarea mai multor legi în Parlamentul de la Chișinău la începutul lunii mai 2013, cu votul comun al PLDM și PCRM, au provocat îngrijorare în Uniunea Europeană. Șefa diplomației europene, Catherine Ashton, și comisarul pentru Extindere, Ștefan Fule, spuneau că legile adoptate de Parlament ridică probleme serioase în funcționarea democrației în Moldova. Astfel, instituțiile statului ar putea fi folosite în interesul câtorva persoane, adaugă oficialii UE²¹.

Pe fondul crizei politice de la Chișinău, în noaptea de 26 spre 27 aprilie, autoritățile transnistrene au încercat să instaleze fără acordul Chișinăului sau al OSCE patru posturi de control lângă satul Varnia, stârnind protestele localnicilor și avertismente din partea tuturor celor implicați în rezolvarea conflictului transnistrean²².

În situația crizei politice prelungite de la Chișinău, cu parlamentul și guvernul conduse de intermari, cu un ministru al apărării anunțat public că nu va mai ocupa această funcție, în viitorul executiv, cu un președinte al Republicii, Nicolae Timofti, mai degrabă adus în poziția pugilistică defensivă, dintr-un colț al ringului politic de la Chișinău, este exclusă o operațiune ofensivă, a Armatei Naționale a Republicii Moldova. Analistul Igor Boțan spunea că „...transnistrenii provoacă incidente, precum cel de la Varnița, pentru a spune că nu există niciun fel de încredere între părțile implicate în conflict”.

Faptul că, la 30 aprilie 2013, s-a desfășurat, la Chișinău, ceremonia publică de preluare a echipamentului trimis de Pentagon, spre folosința polițiștilor și vameșilor ce supervizează frontierele Republicii Moldova²³, mai puțin aceea dintre zona transnistreană și Ucraina, dincolo de utilitatea concretă a ajutorului american, implică și transmiterea de mesaje complementare, spre niveluri de percepție interne și internaționale notabile²⁴.

unei vizite la Donetsk, în estul țării, unde a inaugurat un nou terminal de aeroport, construit cu ocazia Euro-2012. Detalii: <http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/International/227489/viktor-ianukovici-kievul-nu-se-lasa-umilit-de-boicotul-ce.html#ixzz2RmKNNtZz>, accesat la 28.04.2013.

¹⁹ Cristian Negrea, Opinie analitică: Strategia Rusiei pe termen scurt (I)

<http://cristiannegrea.blogspot.com/2010/06/strategia-rusiei-pe-termen-scurt-i.html>, accesat la 7 iunie 2010.

²⁰ După 2007, UE a devenit principalul partener economic al RM, 50,1% din exporturi în 2007 și 45% din importuri au venit din UE: România a devenit al doilea partener la exporturi din Republica Moldova, după Rusia, și al treilea la importuri în Republica Moldova, după Rusia și Ucraina. Raportând situația la nivelul de înțelegere al omului.

²¹ http://www.publika.md/uniunea-europeana-ingrijorata-de-legile-adoptate-de-catre-pldm-si-pcrm-ashton-si-fule-declaratie-comuna_1382471.html, accesat la 06.05.2013.

²² Interviu acordat Valentinei Ursu de fostul reprezentant special al UE la Chișinău pentru chestiunea transnistreană ambasadorului Kalman Mizsei.

²³ Donația a fost transmisă în cadrul unei ceremonii oficiale, la sediul Poliției de Frontieră, la care au participat premierul interimar Iurie Leancă, însoțit de fostul premier Vlad Filat, ambasadorul SUA la Chișinău, William H. Moser, ministrul în exercițiu al Afacerilor Interne, Dorin Recean, șeful Poliției de Frontieră, Dorin Purice, alți reprezentanți ai instituțiilor de frontieră. Este vorba despre 110 automobile (80 de mașini de teren și 30 de autoturisme), 105 ATV-uri, 3 bărci cu motor, binocluri, termovizoare și alte echipamente utilizate la securizarea frontierei de stat. <http://elldor.info/2013/04/tehnica-si-echipament-donate-de-sua-iurie-leanca-a-fost-insotit-de-vlad-filat-la-eveniment-foto-video/>, accesat la 06.05.2013.

²⁴ Proaspăt reformată din Serviciul de grăniceri, Poliția de frontieră moldovenească – o verigă cheie în securizarea granițelor în măsura în care să permită liberalizarea regimului de vize cu UE – este acum dotată tehnic asemenea celei din Marea Britanie de exemplu. Totul s-a întâmplat grație unei investiții a UE în mărime de 22 de milioane de euro, bani din care polițiștii au obținut un sistem dintre cele mai performante de comunicare și monitorizare la graniță. Șeful grupului de supraveghere a proiectului UE, Tom Fernando, va fi cu noi pentru o convorbire despre cum noile tehnologii pot combate corupția și cozile de la vamă. Tom Fernando spunea că: „Sistemul pe care l-am instalat reprezintă tehnica cea mai evoluată existentă

Ca să înțelegem mai bine locul pe care îl ocupă Republica Moldova amintim afirmația ambasadorului SUA, la Chișinău, William H. Moser, făcută la sfârșitul lunii aprilie 2013, că „poporul american va susține inițiativele care au drept scop apropierea și consolidarea unei prietenii cu Republica Moldova”, astfel confirmă mandatul primit de la Departamentul de Stat, acela de a reafirma, fără echivoc, puternic, faptul că actuala realitate geopolitică, dintre Prut și Nistru este una de interes major pentru Statele Unite ale Americii²⁵.

BIBLIOGRAFIE

- Iulian Sinzianu, *Republica Moldova și Uniunea Europeană. Două decenii de relații bilaterale*, în „Republica Moldova, România și Uniunea Europeană. Două decenii de colaborare. Bilanț și perspective”, Iași, Editura Pim, 2010
- Igor Klipii, *Evoluția cadrului politic al problemei integrării europene*, în „Moldova și integrarea europeană, Editura „Prut Internațional”, Chișinău, 2001
- Elena Prohnițchi, Valeriu Prohnițchi, *Elemente și principii strategice de integrare în UE*, Chișinău, IPP, 2003
- Ștefan Plugaru, *Percepții moldovene asupra Uniunii Europene*, Iași, Editura Pim, 2010
- Oxana Vărzaru, *Speranța tinerilor basarabeni în Uniunea Europeană*, în „Maluri de Prut”, 2 iulie, Filiala Huși a Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, 2009

până acum”. Interviuul lui Tom Fernando în biroul Europei Libere la Chișinău pe tema: Securizarea frontierelor Moldovei cu sprijinul UE.: <http://www.europalibera.org/content/article/24971040.html>, 06.05.2013.

²⁵ http://adevarul.ro/moldova/politica/rasul-cea-mai-puternica-arma-chisinau-1_5180c107053c7dd83f639e93/index.html, 06.05.2013.